

GGZ in de wijk

Hoe bied je een welkome plek voor iedereen?

Tips en werkzame elementen voor gemeenten die overlast ervaren van mensen met psychische kwetsbaarheid

1 Visie ►

Psychisch kwetsbare mensen horen er gewoon bij

2 Samenwerken ►

Wijkteams en burgers zorgen samen voor een goed maatschappelijk steunsysteem

3 Kennis ►

Kennis van de ggz is nodig om mensen met psychische kwetsbaarheid te ondersteunen

Hoe bied je een welkome plek voor iedereen in de wijk?

VOORWAARDE 1

Gemeente heeft visie

Een heldere visie van de gemeente is een voorwaarde voor succes. Die visie is: een inclusieve samenleving. De gemeente draagt uit dat mensen met psychische kwetsbaarheid er gewoon bij horen. Kijk hier voor de uitgangspunten om als gemeente tot een visie te komen.

Visie ontwikkelen als gemeente?
Volg deze tips

VOORWAARDE 2

Professionals en burgers werken samen op wijkniveau

Sociale professionals in wijkteams kunnen ervoor zorgen dat mensen met en zonder kwetsbaarheid met elkaar samen leven. Dit vraagt om samenwerking in een maatschappelijk steunsysteem op wijkniveau. Kijk hier wie er het beste kunnen samenwerken en hoe.

Samenwerken stimuleren?
Volg deze tips

VOORWAARDE 3

Kennis voorkomt bloepers

Goede kennis van de ggz is nodig om mensen met psychische kwetsbaarheid te kunnen ondersteunen. Denk aan kennis van de sociale kaart, kennis van de specifieke problematiek en kennis van het zorgproces. Improviseren zonder kennis is een bekende blooper die hiermee wordt voorkomen.

Kennis ontwikkelen als gemeente?
Volg deze tips

1 Visie ontwikkelen als gemeente?

Mensen zijn in de eerste plaats burgers. Dat betekent dat mensen met hun psychische kwetsbaarheid onderdeel uitmaken van de wijk. Iedereen hoort erbij in een inclusieve samenleving. Maar dat gaat niet vanzelf! De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om deze mensen in de wijk te ondersteunen.

Uit de inventarisatie van Movisie blijkt dat een inclusieve samenleving zorgt voor de nodige ondersteuning. Die ondersteuning is laagdrempelig, integraal, persoonsgericht en op alle relevante levensgebieden. Ook is het ondersteuningsaanbod op elkaar afgestemd en is er ruimte voor eigen regie. De gemeente zorgt voor dit aanbod met een breed palet aan zorg, ondersteuning en ontplooiingsruimte. Daarmee past de steun eerder bij de behoefte en vraag van de burger.

Als psychisch kwetsbare mensen ruimte krijgen om zelf (preventieve) activiteiten op te zetten met ruimte voor eigen regie leidt dat tot minder hulpvragen.

Ideaal is een aanbod met veel algemene voorzieningen die 'kwetsbaarproof' zijn. Daarvoor is het nodig om te zorgen dat er een cultuur is die 'andere' groepen insluit naast de eigen groep. Iedereen is dan welkom. Ook zijn er voorzieningen met lichte zorg in de wijk nodig: specialistische voorzieningen in de wijk.

De gemeente investeert in preventieve activiteiten met ruimte voor zelfregie. Beiden leiden tot een kleinere behoefte aan zwaardere vormen van hulp.

Succesfactoren voor gemeenten

- * Politici en ambtenaren onderschrijven en hanteren deze visie.
- * Er zijn bestuurlijke afspraken wanneer het niet goed gaat met een individu. Die afspraken gaan over wie er welke acties moet ondernemen.
- * Er is financiële ruimte om direct te kunnen opschalen. Ook zonder diagnose of indicatie.
- * Er is een functionaris binnen de gemeente die bewaakt of de genoemde visie in de praktijk wordt gebracht. In de praktijk van de eigen gemeente en in de opdrachten en samenwerkingsafspraken die de gemeente aangaat. Doe dat samen met een ervaringsdeskundige.
- * De gemeente stimuleert verbindende activiteiten tussen alle betrokkenen. Zodat er gezamenlijk aanbod ontwikkeld wordt dat aansluit bij de behoefte van mensen in een kwetsbare periode.

Volg deze tips

1. Neem als uitgangspunt dat mensen met een psychische kwetsbaarheid gewoon burgers zijn. Daar begint succesvolle ondersteuning.
2. Laat de verscheidenheid zien door ervaringen van verschillende mensen te delen.
3. Kies de juiste woorden, gericht op gelijkwaardigheid. Niet: 'helpen' maar: 'met elkaar werken'.
4. Betrek ervaringsdeskundigen bij het beleid van de gemeente en de invulling ervan. Organiseer gesprekken tussen ervaringsdeskundigen en ambtenaren en wethouders. Denk ook aan werkbezoeken.
5. Laat mensen met een ondersteuningsvraag zelf steun inkopen.
6. Maak algemene voorzieningen toegankelijk voor mensen met psychische kwetsbaarheid. Bijvoorbeeld door ze expliciet uit te nodigen voor een inloop.
7. Communiceer dat het belangrijk is dat iedereen kan meedoen, ook kwetsbare burgers.
8. Bekijk de noodzaak voor maatschappelijke initiatieven vanuit kostenperspectief. Er is sprake van budgetstijging rondom ggz in de afgelopen jaren. Investeren in maatschappelijke initiatieven binnen de gemeente is daarmee een politieke keuze.

2 Samenwerken stimuleren als gemeente?

De behoeften van mensen met psychische kwetsbaarheid liggen op verschillende gebieden. Daarom is het belangrijk dat professionals goed samenwerken. Dat geldt ook voor algemene voorzieningen als een maatschappelijk steunsysteem. Ook daar werken zorg- en welzijnsaanbieders op wijkniveau samen.

Samenwerking loopt soepel als er samenhang is tussen de verschillende disciplines. Schotloos werken is een voorwaarde voor succes, dus: werken zonder schotten tussen de verschillende disciplines en wetten en regels. Dit vraagt om elkaar en elkaars discipline te leren kennen. Bijkomend voordeel: zonder schotten is er minder reden voor concurrentie. Concurrentie leidt namelijk de aandacht af van de vraag van de burger. En dat komt niet ten goede aan zijn of haar ondersteuning.

Samenwerking gaat niet alleen over professionals. Ook de omgeving van de burger met een ondersteuningsvraag hoort daarbij. In een dialoog met die omgeving zijn logischerwijs veel partijen betrokken. De persoon in kwestie, professionals, ervaringsdeskundigen, andere bewoners, familie en vrienden. Dat biedt hoop. Hoop op een gewoon leven met anderen.

Volg deze tips

1. Zorg voor korte lijntjes tussen verschillende professionals. Dat lukt als ze elkaar leren kennen.
2. Ontmoedig concurrentie en stimuleer samenwerking. Een voorbeeld daarvan is de Wijk-ggd'er Vught. Die maakt werken zonder schotten mogelijk.
3. Organiseer in de wijk voorzieningen met lichte, specialistische zorg, naast het reguliere aanbod. Regel de financiering hiervan met zorgverzekeraars.
4. Zorg voor organisatorische speelruimte voor de ggz in de wijk. Zo is er collectief budget om innovatieve activiteiten te starten. Dit wordt ook wel 'scharrelruimte' genoemd.
5. Ga praten met zorgverzekeraars over het weghalen van financiële schotten. De samenwerking tussen ggz en het sociaal domein is nu moeizaam door de financiële schotten van de Jeugdwet, Wmo, Zorgverzekeringswet en Wet Langdurige Zorg. Zorg dat partijen met elkaar laagdrempelig en preventief aanbod kunnen organiseren.
6. Spreek binnen de gemeente andere diensten aan op hun rol bij de ondersteuning van mensen met psychische kwetsbaarheid.
7. Maak ruimte voor de RIBW in het sociaal team. Die deelname vergemakkelijkt de aansluiting van hun bewoners op bestaande voorzieningen.
8. Werk samen met verenigingen, clubs, kerken, lokale initiatieven om mensen met een psychische kwetsbaarheid welkom te heten. Daardoor zijn er meer plekken waar mensen met deze kwetsbaarheid terecht kunnen.
9. Ga niet meteen nieuwe regels opstellen als er een incident is. Bekijk elk incident opnieuw en sluit erop aan met gepaste middelen en ondersteuning.
10. Bezuinig op dit moment niet op de Wmo. Het geld is nu nodig om ruimte te creëren voor een goed vangnet. Dat vraagt om een investering.

3 Kennis ontwikkelen als gemeente?

Voor succesvol beleid is kennis over de ggz-problematiek en over het herstel van de persoon met een ggz-achtergrond nodig. Goede bedoelingen alleen volstaan niet. Goede bejegening vraagt om goede voorbereiding. En ook het toelaten van nieuwkomers vraagt om een passende ontvangst. Er is blijvende aandacht en kennis nodig voor de eigenheid van de verschillende doelgroepen. En kennis over welke initiatieven effect sorteren en welke niet.

Aandachtspunten voor gemeenten

- * Werk aan een zo normaal mogelijke omgeving. Normaliteit nodigt namelijk uit tot normaal gedrag. Het gaat hospitalisatie tegen. Het geeft ook aan dat mensen erbij horen.
- * Ken het zorgproces, weet hoe het in elkaar steekt. Daarmee weet de gemeente wat er op een bepaald moment nodig is.
- * Regel opvang voor iemand met een psychische kwetsbaarheid die nieuw is in de wijk. Dat is het moment om aan een netwerk te bouwen.
- * Reken er op dat er mensen zijn in een kwetsbare situatie die zelf niet in beweging willen komen. Wat is er voor nodig om hen wel in beweging te krijgen? De gemeente kan zorgen voor deskundigheid en ondersteuning op dit vlak.
- * Er is altijd bemoeizorg nodig voor mensen die geen hulp willen. Er zijn altijd mensen die zelf geen hulp zoeken en wel zorgen voor overlast of een onveilige situatie.

Volg deze tips

1. Verdiep je in de doelgroep. Volg een cursus, ga op werkbezoek. Zo weet je welk effect je beleid heeft op de doelgroep.
2. Verdiep je in de financieringsstromen en samenwerkingspartners.
3. Zoek uit waar bewoners met een psychische kwetsbaarheid behoefte aan hebben. Dit onderzoek kun je door een ervaringsdeskundige laten uitvoeren. Meer ideeën over behoeftepeiling: [Leidraad Burgerbetrokkenheid](#).
4. Gebruik de [bouwstenen van het schakelteam verwarde personen](#). Zij geven aan op welke terreinen er ondersteuning voor mensen met een psychische kwetsbaarheid nodig is.
5. Schakel ervaringsdeskundigen in.
6. Geef mensen de ruimte en de tijd om hun leven op de rails te krijgen. Ze hebben vaak hardnekkige problemen.
7. Organiseer laagdrempelig hulp bij psychische nood, 24/7. Dat kan in de vorm van crisisopvang, maar ook als bemoeizorg (voor mensen die geen hulp willen).
8. Zorg dat het hulpaanbod goed te vinden is. Maak een sociale kaart met gebruikerservaringen, zorg dat wijkteams goed op de hoogte zijn.
9. Denk niet alleen aan inclusief aanbod, maar juist ook aan specifiek aanbod exclusief voor deze doelgroep.
10. Zorg dat er voldoende plekken in de openbare ruimte zijn waar mensen elkaar kunnen treffen.
11. Betrek de omgeving erbij. Geef ze de kans bij te dragen aan inclusie. Dat zorgt meteen voor een gewone omgeving voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.

26 voorbeelden

1. Academie van de Stad

Studenten zetten zich in voor de samenleving

Plaats: Amsterdam

Doelgroep: Studenten

Academie van de Stad zet maatschappelijke studentprojecten op waarmee studenten zich verbinden aan de samenleving. Het biedt studenten de mogelijkheid te leren wat er in de samenleving speelt. Studenten kunnen onderzoek doen naar maatschappelijke uitdagingen in de stad. Ook is het mogelijk dat ze actief meedoen in buurten. Studenten leren in de praktijk, verdienen studiepunten of een woning en bouwen aan hun cv. Bovendien krijgen studenten en docenten de kans hun expertise in te zetten voor vraagstukken die leven in de stad.

www.academievandestad.nl

2. Het BarbaraHoes

Brede inloopvoorziening in buurthuis

Plaats: Brunssum, wijk Treebeek

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Het Barbarahoes in het Limburgse Brunssum is een brede inloopvoorziening voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Hier kunnen mensen met een ggz-achtergrond terecht zonder dat een zware indicatieprocedure nodig is. De inloop is geen doel op zichzelf, maar een middel om de bezoekers te activeren. Voor veel bezoekers is de inloop een veilige haven, voor anderen is het een brug naar de maatschappij. De eerste groep heeft vooral behoefte aan laagdrempelig contact: een kopje koffie en een praatje maken. Door het contact met andere cliënten, vrijwilligers en professional wordt de psychische gezondheid bewaakt en kan opname in een instelling worden voorkomen. De tweede groep kan door de geboden veiligheid (opnieuw) aansluiting vinden bij de samenleving.

www.nieuwewegenggzopvang.nl

3. Bind-Kracht in Armoede

Krachtgericht werken aan armoede

Plaats: Antwerpen

Doelgroep: Mensen in armoede en kwetsbare mensen

Bind-Kracht wil hulpverleners en begeleiders ondersteunen en versterken in het krachtgericht werken met mensen in armoede. Dat doen ze via onderzoek, methodiekontwikkeling, vorming en dialoog. De missie van Bind-Kracht is: krachtgericht hulpverlenen aan mensen in armoede en het versterken van kwetsbare mensen. De vormingen zijn een boeiend samenspel van de cursisten, de trainer en een coach (persoon met armoede- en hulpvragerservaring). Er wordt gewerkt vanuit een procesmatige kijk op armoede, geïnspireerd op het concept van meervoudige kwetsbaarheid en empowerment. Het krachtenperspectief staat daarbij centraal.

www.inholland.nl

www.kdg.be

4. Blended dienstverlening in de Huiskamer

Een huiselijk plek waar je jezelf kunt zijn

Plaats: Rotterdam, Dock

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Het motto van de Huiskamer in de Rotterdamse wijk Charlois is niet 'Kunnen we je helpen?' maar: 'Waar ben jij goed in'? De Huiskamer is een vangnet in de wijk voor eenzame burgers die kampen met chronische psychosociale problematiek. De opbouwwerker stimuleert de deelnemers om iets terug te doen voor de bewoners.

Vier ingrediënten maken het verschil:

1. De inzet van vrijwilligers die mensen stimuleren om mee te doen.
2. De kans voor iedereen om zijn of haar talenten in te zetten.
3. Ondersteuning vanuit het eigen sociale netwerk.
4. Een collectief aanbod én professionele inzet.

Bekijk hier de film DOCK-werkers van Jenny Zwijnenburg. Deze film duurt ruim 11 minuten. Een kortere versie staat hier.

Interview met jenny over eenzaamheid aanpakken.

Lees het rapport 'Het geheim van DOCK in Charlois'.

Beluister hier het interview met Jenny bij Schepper&Co, radio 1.

5. Buddyzorg Drechtsteden

Steun op de slaapplek

Plaats: Dordrecht

Doelgroep: Dakloze, verslaafde mensen met psychiatrische problemen

Vanuit de overtuiging dat ieder mens de moeite waard is, zet Buddyzorg Drechtsteden zich in voor mensen met sociale problemen, dak- en thuislozen, verslaafden, (ex)gedetineerden en mensen met psychiatrische klachten. De cliënten kunnen vaak niet bij een Leger des Heils terecht vanwege hun gedrag. Samen met het outreachteam van het Leger des Heils worden ze bezocht op hun slaapplek.

De meeste cliënten komen dagelijks op kantoor bij Buddyzorg voor een praatje en een kopje koffie/chocomel. Door langzaam vertrouwen te winnen, proberen de medewerkers hen zover te krijgen dat ze zich op laten nemen voor hun verslaving. Dit is lastig: als de cliënt 'nee' zegt, kunnen de medewerkers niets en blijven ze op straat. Daarom is het fijn dat de medewerkers vinger aan de pols houden bij hun dagelijkse bezoeken zodat ze weten hoe het met hen gaat.

www.meeplus.nl/diensten/buddyzorg/

6. Buurtcirkels

Netwerk van buurtgenoten die begeleiding nodig hebben

Plaats: Rotterdam, Drechtsteden, Arnhem

Doelgroep: Mensen met een kwetsbaarheid

Een Buurtcirkel is een netwerk van negen tot twaalf mensen die bij elkaar in de buurt wonen. De buurtgenoten helpen elkaar met waar ze goed in zijn. De één gaat mee naar de tandarts, de ander helpt bij de administratie of maakt een natuurwandeling. Een vrijwilliger uit dezelfde wijk ondersteunt de deelnemers, een professionele coach volgt de groep vanaf de zijlijn. Door de Buurtcirkel kunnen deelnemers die langdurige begeleiding nodig hebben, meedoen aan het leven in de wijk. Tegelijk kunnen zij iets betekenen voor anderen in hun woonomgeving. De talenten van mensen staan voorop, niet hun beperkingen. Het resultaat is dat deelnemers minder professionele ondersteuning nodig hebben en van betekenis zijn voor mensen in hun directe woonomgeving.

www.buurtcirkel.nl

7. Ggz-coaches

Wandelen en ontmoeten in de wijk

Plaats: Amsterdam, stadsdeel Zuid

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

De ggz-coaches werken outreachend: ze gaan de stad in, gaan op 'buurtsafari' en zoeken samen met mensen zelf de instellingen, huizen, winkels en het fitnesscentrum op. Ter plekke bespreken ze de zaken. Ze creëren ontmoetingen en doen dingen samen. Dat begint met gewoon een stuk wandelen. Vaak gebeurt er dan iets onverwachts of heeft een ontmoeting weer nieuwe wensen en acties tot gevolg. Steeds zoeken de coaches naar mogelijkheden voor de doelgroep. Ook brengen ze samenwerking tot stand, op zoek naar een passend aanbod. Zij zorgen dat bestaande activiteiten ontsloten worden voor mensen met een psychische aandoening. Dat is geen doel op zich. Het is een middel om mensen meer bij de samenleving te betrekken. Samen kunnen de coaches ervoor zorgen dat de domeinen 'zorg' en 'welzijn' met elkaar verbonden worden.

wandeling met ggz-coaches

Stadsdeel Zuid zet ervaringsdeskundigen in en ontsluit bestaande activiteiten.

8. Zelfregiecentra en herstelacademies

Plekken voor herstel en participatie

Plaats: Heel Nederland

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Zelfregiecentra

Zelfregiecentra zijn plekken waar activiteiten worden ontwikkeld voor de participatie van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Sommige centra zijn zelfstandig, andere centra maken onderdeel uit van een cliëntenorganisatie of hulpverleningsorganisatie. Doelen: eigen regie bevorderen en de afhankelijke positie van mensen ten opzichte van de hulpverlening doorbreken. Bij deze volwaardige participatie zijn twee zaken belangrijk: meedoen en meedenken. Dat betekent dat de zelfregiecentra vooral draaien op vrijwilligers uit de doelgroep die mede bepalen wat er gebeurt.

Voorbeelden van zelfregiecentra: Zelfregiecentrum Venlo, Weert, Roermond, Nijmegen, Zelfhulpnetwerk ZuidOost Brabant, Ismes, Centrum voor herstellende verslaafden en hun naasten, Stichting Door en Voor, Team ED in Amsterdam, SCIP.

Herstelacademies

Herstelacademies zijn leeromgevingen waar alle ruimte is voor herstel en persoonlijke ontwikkeling. Door het volgen van trainingen, cursussen en herstelwerkgroepen leren deelnemers over het leven. Hierdoor zien ze weer mogelijkheden om mee te doen en richting te geven aan hun leven. Zelfhulp en peersupport zijn belangrijke pijlers. Zonder tussenkomst van ggz-hulpverleners werken deelnemers aan hun eigen herstelproces. Dit doen zij samen met andere peers: mensen met 'gelijke' ervaringen. Gelijkwaardigheid, wederkerigheid, empowerment, betekenisgeving en hoop zijn hierbij cruciaal. Binnen de herstelacademie staat eigen kracht en eigen regie centraal. Een student kiest zijn of haar eigen trainingen.

Voorbeelden van herstelacademies in Nederland zijn: Enik Recovery College in Utrecht, Markieza in Eindhoven en Fameus in Breda.

9. Kwartiermaken

Herstel en inclusie stimuleren in de wijk

Plaats: -

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Kwartiermaken is het werken aan een omgeving waar mensen met een psychische kwetsbaarheid volwaardig kunnen deelnemen. De aanpak is enerzijds gericht op het bevorderen van een samenleving waarin meer mogelijkheden voor de doelgroep ontstaan. Anderzijds onderzoekt een kwartiermaker met mensen uit de doelgroep hoe zij weer aan de samenleving kunnen deelnemen.

Deelnemers stellen het op prijs dat hun wereld letterlijk en figuurlijk wordt verruimd. Professionals zijn positief over de praktische toepasbaarheid en de brugfunctie van de methode. Wel ervaren zij dit als een intensieve methode die veel van hen vergt.

www.kwartiermaken.nl

10. Maatjesprojecten ggz

Een netwerk opbouwen met een maatje

Plaats: Op verschillende plekken in het land

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Mensen met een psychiatrische achtergrond kunnen gebruik maken van een maatje als ze in de wijk gaan wonen. Een maatje is een vrijwilliger die helpt met het opbouwen van een sociaal netwerk. Hij is een luisterend oor, een vraagbaak en natuurlijk prettig gezelschap. Het is de bedoeling dat het koppel samen iets leuks gaat doen. Een wandeling maken, een stukje fietsen, winkelen, sporten, naar het museum gaan, vissen of ergens een kopje koffie drinken. Hoeveel tijd ze samen doorbrengen, is aan de maatjes. De ondersteuning duurt meestal een jaar. Dan moet de deelnemer het zelf weer kunnen oppakken.

Er zijn maatjesprojecten in Assen, GGZ InGeest Noord-Holland, Venray, Breda en Haarlem.

11. Maatschappelijke steunsystemen

Herstel en inclusie stimuleren in de wijk

Plaats: Gestart in Eindhoven

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Maatschappelijke steunsystemen zijn netwerken van personen, diensten en instellingen die mensen ondersteunen bij hun deelname aan de maatschappij. Dit levert een persoonlijk steunsysteem op voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Het werkt zo. Eerst is het nodig om contact te leggen met mensen uit de doelgroep. Vervolgens zoekt men naar wegen om te kunnen participeren, in de buurt en met elkaar. Daardoor krijgt de organisatie rondom de maatschappelijke steunsystemen binding met de buurt en is deelname aan lokale activiteiten makkelijker. Door de activiteiten en nabijheid verandert de beeldvorming rondom de doelgroep in de buurt. Vanuit die situatie is het de bedoeling om voorzieningen en zorg te faciliteren. Het aanbod moet daarvoor afgestemd zijn op de kwetsbare buurtbewoner met psychische problemen.

www.maatschappelijkesteunsystemen.nl

12. Next2Next Den Bosch

Herstellen door te leren

Plaats: regio Den Bosch

Doelgroep: Mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen

Next2Next is een leer-werkexperiment in de regio Den Bosch. Het is een programma dat zich via leren, ontwikkelen, onderzoeken, uitvoeren en experimenteren richt op herstelondersteuning. De inzet van ervaringsdeskundigheid is daarbij bepalend: ervaringskennis is gelijkwaardig aan professionele en wetenschappelijke kennis. Zorgverzekeraars, bestaande kleine initiatieven, ervaringsdeskundigen en GGZ Oost Brabant werken samen in dit experiment. Ook andere partijen worden betrokken. Daarnaast wordt e-health ingezet. Er is een plan ontwikkeld voor een cliëntgestuurd gastenverblijf, een plek om bij terugval het leven weer op de rails te zetten. De werkwijze wordt onderzocht door de Avans Hogeschool.

www.nex2next.xyz

13. Ogen en oren in de wijk

Training over signaleren van zorgwekkende situaties

Plaats: Bergen op Zoom

Doelgroep: Mensen in een zorgwekkende situatie

'Ogen en oren in de wijk' is een training waarin mensen leren om zorgwekkende situaties vroegtijdig te signaleren. De training geeft een inkijkje in de wereld van zorgwekkende situaties en kwetsbare mensen. De training wordt o.a. gegeven aan woningcorporaties. Het signaleren van zorgwekkende situaties door bijvoorbeeld onderhoudsmonteurs biedt de kans om vroegtijdig in actie te komen. GGD West-Brabant gaat het trainingsconcept verder ontwikkelen en een toolkit maken, in overleg met ervaringsdeskundigen. De toolkit is voor alle niet-zorgprofessionals die achter of dicht bij de voordeur komen.

www.ggdacademy.nl

14. Onbeperkt Actief Deventer

Herstel en inclusie stimuleren in de wijk

Plaats: Deventer

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Onbeperkt Actief is een laagdrempelige methode, gericht op het bij elkaar brengen van mensen met en zonder een kwetsbaarheid. Doel is om een sociaal netwerk in de wijk op te bouwen voor inwoners met chronische psychische aandoeningen. Het project richt zich op alle buurtbewoners, met extra aandacht voor buurtbewoners voor wie meedoen (nog) niet gewoon is en buurtbewoners die vrijwillig actief zijn. Waar mogelijk wordt de verbinding gelegd met initiatieven vanuit mensen met een verstandelijke beperking.

www.movisie.nl/artikel/deventer-onbeperkt-actief

15. Open Dialogue

Omgeving betrekken bij het herstel

Plaats: Deventer

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Open Dialogue is een werkwijze uit Finland. Vanaf het begin betrekken de medewerkers de omgeving van mensen die een ontwrichtende situatie hebben meemaakt bij het vaststellen van de nodige hulp. Ze gaan op een hele andere manier in gesprek over de ontwrichtende ervaringen. Daarbij stemmen ze de hulp af op de unieke situatie van de cliënt, dus niet op een algemene diagnose. Het betrekken van de naasten van de persoon met een ontwrichtende ervaring is van groot belang om het gewone leefpatroon te behouden. Daarmee is werken aan herstel een minder grote opgave voor de persoon met een psychische kwetsbaarheid. De werkwijze wordt bestudeerd door de werkgroep Herstelondersteuning.

16. Team Ervaringsdeskundigen (TED) Zaanstad

Inzet van ervaringsdeskundigheid

Plaats: Zaanstad

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Het Team Ervaringsdeskundigen bestaat uit mensen die ervaringskennis hebben. Ze weten hoe moeilijk het kan zijn om problemen het hoofd te bieden en om om te gaan met instanties en regels. De ervaringsdeskundige stelt zijn of haar kennis ter beschikking aan anderen die in dezelfde situatie zitten. Hierbij kan het gaan om allerlei situaties rond geestelijke gezondheidszorg zoals angsten, verslaving en dakloosheid. Ieder teamlid heeft eigen expertise. Ze begeleiden op vrijwillige basis inwoners van Zaanstad bij het omgaan met hun problemen. Meedenken en niet alleen mee voelen, dat is de kracht van het Team Ervaringsdeskundigen.

www.facebook.com/Team-Ervaringsdeskundige-Zaanstad

17. Tom in de buurt

Eén aanspreekpunt voor ondersteuning

Plaats: Alphen aan de Rijn

Doelgroep: Mensen met een hulpvraag

Tom in de buurt is één aanspreekpunt voor alle aanbieders van ondersteuning (zorg en welzijn) in de buurt. Bewoners kunnen er terecht voor een heel breed scala aan onderwerpen. Denk aan ondersteuning met praktische voorzieningen, dagbesteding, hulp bij huiselijk geweld of ruzies. Maar ook ondersteuning bij verlies, cliëntondersteuning en mogelijkheden om actief te zijn. Daarnaast bieden ze een beweegprogramma en een gezondheidscheck. Het motto is: niet meer kijken naar wat níet kan, maar kijken naar wat wél kan. Tom zorgt voor passende ondersteuning. Soms is dat speciale zorg en begeleiding, soms een duwtje in de rug. Uiteindelijk is het doel: meedoen.

www.tomindebuurt.nl

18. Proeftuin Ruwaard

Integraal samenwerken met bewoners en organisaties

Plaats: Oss

Doelgroep: Wijkbewoners

In Ruwaard, een wijk in Oss, is een proef gestart met diverse organisaties om te werken aan een vitale wijk. De betrokken partijen experimenteren met andere wijzen van samenwerken, financieren en organiseren. Met elkaar onderzoeken ze hoe het systeem van wonen, welzijn en zorg kan worden verbeterd. Daarbij wordt gestreefd naar ontschotting en eenvoud, gericht op eigen regie van bewoners, integrale samenwerking en financiële duurzaamheid. De kern van Proeftuin Ruwaard is om te leren op diverse niveaus : persoonlijk (zowel bewoners als professionals), binnen de afzonderlijke organisaties en het gehele systeem (alle deelnemers in de proeftuin samen).

www.proeftuinruwaard.nl

19. Resourcegroepen

Behandeling met specifieke inbreng van naasten

Plaats: -

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Resourcegroepen zijn gebaseerd op het basisprincipe dat cliënten zelf de doelen voor hun behandeling stellen en een sterke stem hebben in hoe hun behandeling eruit dient te zien. In het model bepaalt de cliënt wie onderdeel is van zijn resourcegroep. De resourcegroep is de basis van de behandeling. Hier wordt het behandel-, ontwikkel- en zorgplan gemaakt en bijgesteld. In de triade wordt aan de hand van de doelen van de cliënt besproken wat er nodig is om deze te bewerkstelligen en wie hierin wat gaat doen. In dit model werkt het sociaal netwerk mee aan de ondersteuning van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Dat is een goede basis om in de eigen leefomgeving aan herstel te werken.

www.ract.nl

20. Vovend-J

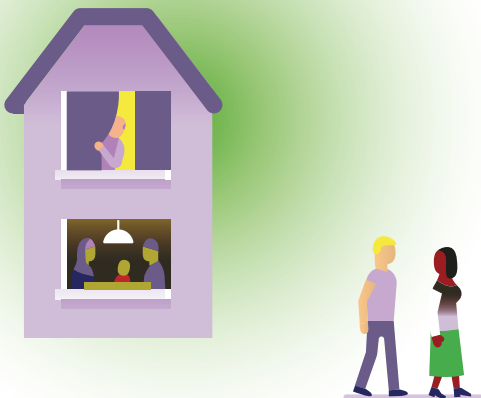
Crisisnachtopvang in zelfbeheer voor en door jongeren

Plaats: Almere, Lelystad

Doelgroep: Dak- en thuisloze jongeren

Eind 2012 is Kwintes in Almere begonnen met het voorbereiden van een crisisnachtopvang in zelfbeheer door voormalige zwerfjongeren voor zwerfjongeren. Het gaat om drie bedden die voor korte periode beschikbaar zijn. Januari 2013 is de pilot van start gegaan. Ieder heeft een eigen kamer en er is een gezamenlijke keuken, badkamer en huiskamer. Zwerfjongeren verblijven hier maximaal zeven nachten en worden ondersteund in hun zoektocht naar passende hulp en begeleiding.

www.kwintes.nl

21. Vitale Verbindingen

Herstelbeweging die activiteiten organiseert

Plaats: Arnhem

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Vitale Verbindingen is een herstel-community. Het is opgezet voor en door wijkbewoners met ervaring in de ggz. Het netwerk bestaat uit een kern van twintig ervaringswerkers die vanuit de eigen wijk werken. Daarbij zetten ze de eigen herstellervaringen in om te werken aan herstel, groei en participatie. De Vitale Verbinders worden omringd door een breder netwerk van wijkbewoners, kleine ondernemers, wijkbedrijven en instellingen.

De werkwijze van Vitale Verbindingen is samen te vatten in: ontmoeten, ondersteunen, ontwikkelen en ondernemen. In de wijk zijn ontmoetingsplekken. Ondersteunen gebeurt vanuit het samen inzetten van de ervaringskracht. Er is ruimte om te ontwikkelen, om vanuit kwetsbaarheid en uitval deel uit te blijven maken van het leven. Bij Vitale Verbindingen is er altijd plek. Het ondernemen kan via herstelbevorderende activiteiten. Vitale Verbindingen biedt ondernemende wijkbewoners letterlijk de ruimte deze activiteiten uit te voeren.

www.vitaleverbindingen.nl

22. De WIJkcoöperatie

Wijkbedrijf voor en door bewoners

Plaats: Rotterdam

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

De WIJkcoöperatie Rotterdam is een wijkbedrijf van, door en met de bewoners van Rotterdam Noord. Bewoners lopen dagelijks binnen met vragen. Er worden opdrachten uitgevoerd voor verschillende opdrachtgevers en er worden nieuwe projecten voorbereid en nieuwe bedrijven opgestart. De deelnemers en organisatoren zijn mensen met een achtergrond in de ggz. De deelnemers hebben overdag een thuishaven. Er is altijd wat te doen. De organisatoren hebben door hun ruime netwerk ingangen en aanknopingspunten voor klussen en initiatieven. Denk aan groenvoorziening bij mensen thuis, een klusbedrijf, een receptiefunctie voor de bedrijven in de buurt, een moestuin. Zo wordt er gewerkt aan buurtactiviteiten waar medewerkers van bedrijven en bewoners op af komen. De leefbaarheid in de buurt is verbeterd sinds het bedrijf zich heeft gevestigd.

www.wijkcoop010.nl

23. Wijk en psychiatrie

Ontmoetingsplekken op wijkniveau

Plaats: Amersfoort

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Wijk en psychiatrie is een aanpak langs twee sporen. Het eerste spoor betreft het creëren van een infrastructuur van ontmoetingsplekken op wijkniveau. Dit zijn plekken waar mensen op een laagdrempelige wijze anderen kunnen ontmoeten en waar activiteiten kunnen plaatsvinden. Het tweede spoor betreft het creëren van contact tussen mensen uit de doelgroep en tussen mensen van de doelgroep en andere wijkbewoners. De ontwikkelaars hebben voor de theoretische onderbouwing van de methode o.a. gebruik gemaakt van principes uit het kwartiermaken. Kwartiermaken kenmerkt zich doordat het sterk tweezijdig gericht is: zowel op de persoon die vanwege beperkingen niet zo gemakkelijk deel uitmaakt van de samenleving als op de omgeving waar die persoon aan mee zou willen doen.

www.wijkenpsychiatrie.nl

24. De Wijk-ggd'er Vught

Vangnet en contact

Plaats: Vught

Doelgroep: Mensen met verward/overspannen gedrag

In Vught werken twee wijk ggd'ers in een pilot met als opdracht om goede oplossingen te zoeken voor mensen die verward of overspannen gedrag vertonen. Dat doen ze allereerst door het contact met die personen zelf. Maar ook door het maken van heldere samenwerkingsafspraken met gemeente, politie, sociaal wijkteam, crisisdiensten en zorginstellingen over het voorkomen van overlast door deze personen. Dit moet leiden tot een samenwerkingsmodel met afspraken en oplossingen op de korte en lange termijn. Het doel? Het verminderen van het aantal meldingen van overlast door verwarde en overspannen personen bij de politie.

Evaluatierapport Wijk ggd'er: www.ggdghorkennisnet.nl

25. Stadskamer Doetinchem

Arbeidsmatige dagbesteding voor de doelgroep

Plaats: Doetinchem

Doelgroep: Mensen met een psychische kwetsbaarheid en andere belangstellenden

De Stadskamer biedt de ruimte aan bewoners om mee te doen, naar eigen behoefte. Dat doet ze door uit te nodigen, structuur te bieden en de mogelijkheid te geven om zinvolle bezigheden te doen. Dat levert sociale contacten op. De werkwijze is het verbinden van mensen en ideeën. Hoe? Door te verwelkomen, verleiden, faciliteren en verbinden van (kwetsbare) mensen. Door het hebben van wisselende activiteiten, te ondernemen en ontwikkelmogelijkheden te bieden. Twee uitgangspunten staan centraal:

Vertrouwen en samen sturen, risico's (durven) nemen en focussen op wat je kunt. Voorliggend zijn en geen beperkingen of indicaties, financiële kaders scheppen. Daardoor is iedereen welkom en kan iedereen zich bij de Stadskamer ontwikkelen.

www.stadskamer.com/dtc/

www.nieuwewegenggzopvang.nl

26. Zwolle actief

Persoonlijke activeringscoach

Plaats: Zwolle

Doelgroep: Dak- of thuisloze mensen

Zwolle Actief biedt persoonlijke coaches voor dak- en thuislozen. Deze ondersteuning op maat gaat uit van hun unieke talenten en mogelijkheden. In plaats van dagopvang krijgt iedere dakloze deelnemer persoonlijke coaching bij het organiseren van activiteiten bij wijkcentra of ondernemers in de stad. De activeringscoaches werken in een zelforganiserend team. Zwolle Actief gebruikt bestaande werk- of activeringsplekken en betreft ondernemers in de stad. Maatwerk is leidend. De leidraad is dat iedere dak- en thuisloze het maximale uit zichzelf haalt. De unieke wensen, talenten en mogelijkheden staan centraal. Deelnemer en coach ontwerpen samen een maatwerktraject en organiseren dit zoveel mogelijk bij lokale ondernemers. Een onderdeel van zo'n maatwerktraject is bijvoorbeeld een actieve bijdrage van de deelnemer aan een wijkcentrum.

www.zwolleactief.nl

colofon

Mei 2017

Auteur: Margit van der Meulen

Eindredactie: Communicatie Movisie

Infographics: Marc Kolle

Vormgeving: ontwerpburo Suggestie en illusie

Met speciale dank aan de deelnemende focusgroepleden.

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding: © Movisie, kennis en aanpak van sociale vraagstukken.

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij financiering van het ministerie van VWS.

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport